

Georgina Bodoroncea • Valerian Cioclei • Irina Kuglay
Lavinia-Valeria Lefterache • Teodor Manea-Săbău • Iuliana Nedelcu
Daniel Nițu • Florin Streteanu • Andra-Roxana Trandafir
Francisca-Maria Vasile • George Zlati

Codul penal
Comentariu pe articole
art. 1-446

Ediția 4
- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2026

Cuprins

Prefață.....	IX
Abrevieri.....	XI
Ghid de utilizare.....	XVII

	Art.	Pag.
PARTEA GENERALĂ.....	1-187	1
Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare.....	1-14	1
Capitolul I. Principii generale.....	1-2	1
Capitolul II. Aplicarea legii penale.....	3-14	8
Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp.....	3-7	8
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în spațiu.....	8-14	38
Titlul II. Infraacțiunea.....	15-52	69
Capitolul I. Dispoziții generale.....	15-17	70
Capitolul II. Cauzele justificative.....	18-22	80
Capitolul III. Cauzele de neimputabilitate.....	23-31	100
Capitolul IV. Tentativa.....	32-34	114
Capitolul V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni.....	35-45	147
Capitolul VI. Autorul și participanții.....	46-52	240
Titlul III. Pedepsele.....	53-106	267
Capitolul I. Categoriile pedepselor.....	53-55	267
Capitolul II. Pedepsele principale.....	56-64	273
Secțiunea 1. Detențiunea pe viață.....	56-59	273
Secțiunea a 2-a. Închisoarea.....	60	277
Secțiunea a 3-a. Amenda.....	61-64	287
Capitolul III. Pedepsa accesorie și pedepsele complementare.....	65-70	297
Secțiunea 1. Pedepsa accesorie.....	65	297
Secțiunea a 2-a. Pedepsele complementare.....	66-70	302
Capitolul IV. Calculul duratei pedepselor.....	71-73	312
Capitolul V. Individualizarea pedepselor.....	74-106	314
Secțiunea 1. Dispoziții generale.....	74	315
Secțiunea a 2-a. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante.....	75-79	317
Secțiunea a 3-a. Renunțarea la aplicarea pedepsei.....	80-82	335
Secțiunea a 4-a. Amânarea aplicării pedepsei.....	83-90	340
Secțiunea a 5-a. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.....	91-98	354
Secțiunea a 6-a. Liberarea condiționată.....	99-106	370

	Art.	Pag.
Titlul IV. Măsurile de siguranță.....	107-112¹	381
Capitolul I. Dispoziții generale	107-108	383
Capitolul II. Regimul măsurilor de siguranță.....	109-112 ¹	388
Titlul V. Minoritatea	113-134	465
Capitolul I. Regimul răspunderii penale a minorului.....	113-116	466
Capitolul II. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate	117-123	485
Capitolul III. Regimul măsurilor educative privative de libertate	124-127	510
Capitolul IV. Dispoziții comune.....	128-134	535
Titlul VI. Răspunderea penală a persoanei juridice.....	135-151	565
Capitolul I. Dispoziții generale	135-137	565
Capitolul II. Regimul pedepselor complementare aplicate persoanei juridice.....	138-145	597
Capitolul III. Dispoziții comune.....	146-151	608
Titlul VII. Cauzele care înlătură răspunderea penală.....	152-159	613
Titlul VIII. Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei.....	160-164	665
Titlul IX. Cauzele care înlătură consecințele condamnării.....	165-171	681
Titlul X. Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală	172-187	697
PARTEA SPECIALĂ.....	188-446	723
Titlul I. Infracțiuni contra persoanei	188-227	723
Capitolul I. Infracțiuni contra vieții.....	188-192	724
Capitolul II. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății.....	193-198	744
Capitolul III. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie	199-200	762
Capitolul IV. Agresiuni asupra fătului.....	201-202	769
Capitolul V. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie.....	203-204	775
Capitolul VI. Infracțiuni contra libertății persoanei	205-208	779
Capitolul VII. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile	209-217	789
Capitolul VIII. Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.....	218-223	814
Capitolul IX. Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private.....	224-227	850
Titlul II. Infracțiuni contra patrimoniului	228-256¹	861
Capitolul I. Furtul.....	228-232	862

	Art.	Pag.
Capitolul II. Tălhăria și pirateria	233-237	896
Capitolul III. Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrăderii	238-248	915
Capitolul IV. Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice	249-252	996
Capitolul V. Distrugerea și tulburarea de posesie.....	253-256	1026
Capitolul VI. Infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave	256 ¹	1042
Titlul III. Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat	257-265	1045
Capitolul I. Infracțiuni contra autorității	257-261	1045
Capitolul II. Infracțiuni privind frontiera de stat.....	262-265	1079
Titlul IV. Infracțiuni contra înfăptuirii justiției	266-288	1093
Titlul V. Infracțiuni de corupție și de serviciu	289-309	1323
Capitolul I. Infracțiuni de corupție.....	289-294	1324
Capitolul II. Infracțiuni de serviciu.....	295-309	1458
Titlul VI. Infracțiuni de fals	310-328	1607
Capitolul I. Falsificarea de monede, timbre sau de alte valori	310-316	1607
Capitolul II. Falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcă	317-319	1645
Capitolul III. Falsuri în înscrisuri.....	320-328	1653
Titlul VII. Infracțiuni contra siguranței publice.....	329-366	1715
Capitolul I. Infracțiuni contra siguranței circulației pe căile ferate	329-333	1716
Capitolul II. Infracțiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice.....	334-341	1747
Capitolul III. Nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive	342-347	1766
Capitolul IV. Infracțiuni privitoare la regimul stabilit pentru alte activități reglementate de lege	348-351	1801
Capitolul V. Infracțiuni contra sănătății publice.....	352-359	1852
Capitolul VI. Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice	360-366	1868
Titlul VIII. Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială.....	367-384	1917
Capitolul I. Infracțiuni contra ordinii și liniștii publice	367-375	1917
Capitolul II. Infracțiuni contra familiei	376-380	1969
Capitolul III. Infracțiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate.....	381-384	1983

Titlul IX. Infrațiuni electorale.....	385-393	1991
Titlul X. Infrațiuni contra securității naționale.....	394-412	2005
Titlul XI. Infrațiuni contra capacității de luptă a forțelor armate	413-437	2035
Capitolul I. Infrațiuni săvârșite de militari	413-431	2037
Capitolul II. Infrațiuni săvârșite de militari sau de civili.....	432-437	2065
Titlul XII. Infrațiuni de genocid, contra umanității și de război.....	438-445	2069
Capitolul I. Infrațiuni de genocid și contra umanității	438-439	2069
Capitolul II. Infrațiuni de război.....	440-445	2084
Titlul XIII. Dispoziții finale.....	446	2095
Bibliografie.....	2097
Index alfabetic	2117

Partea Generală

Titlul I

Legea penală și limitele ei de aplicare

Bibliografie: *G. Antoniu*, Noul Cod penal comentat. Vol. I (art. 1-56), Ed. C.H. Beck, București, 2006; *C. Bulai*, Drept penal român. Partea generală, vol. I, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1992; *L.V. Lefterache*, Drept penal. Partea generală. Curs pentru studenții anului II, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2024; *C-tin Mitrache, C. Mitrache*, Drept penal român. Partea generală, ed. a 5-a, Ed. Universul Juridic, București, 2023; *F. Streteanu*, Tratat de drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008; *F. Streteanu, D. Nițu*, Drept penal general. Curs universitar, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *F. Streteanu, D. Nițu*, Drept penal. Partea generală, Curs universitar, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2018; *T. Toader și colab.*, Noul Cod penal. Comentarii pe articole, Ed. Hamangiu, București, 2014; *C. Tomuleț*, Interpretarea în dreptul penal, Ed. Universul Juridic, București, 2023.

Capitolul I

Principii generale

Art. 1. Legalitatea incriminării

(1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.

(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

Comentariu

Sumar

1. Precedent legislativ.....	1
2. Principiul legalității.....	1
3. Conceptul de lege.....	2
4. Redactarea legilor.....	3
5. Claritate și precizie în redactarea legilor.....	3
6. Rolul jurisprudenței.....	4
7. Interpretarea legilor.....	4
8. Aplicarea retroactivă a legii penale mai favorabile.....	5
9. Data săvârșirii faptei.....	5

1. Precedent legislativ. Textul actual din art. 1 reglementează principiul legalității incriminării prevăzut în art. 2 C.pen. din 1969 (legalitatea incriminării) și art. 11 C.pen. din 1969 (neretroactivitatea legii penale).

2. Principiul legalității. Acest principiu constituie baza sistemului juridic, impunând atât ca legea să fie respectată de cei cărora le este destinată, dar și ca actele autorităților să fie autorizate de lege. În materie penală principiul presupune ca niciun comportament să nu

LIBRIS | We know BOOKS

fie incriminat și nicio pedeapsă să nu fie stabilită sau aplicată în lipsa unei legi în vigoare la data actului de conduită. În consecință, orice ingerință în drepturile individuale trebuie să decurgă dintr-o lege, să fie necesară într-o societate democratică și să fie proporțională cu scopul urmărit. Limitarea oricărui drept fundamental (de exemplu, dreptul la libertate, ca urmare a aplicării unei sancțiuni privative ori restrictive de libertate, drepturile patrimoniale, ca urmare a aplicării unei măsuri de siguranță) poate fi dispusă doar în baza unei legi.

3 **3. Conceptul de lege.** Acest concept include atât dreptul de origine legislativă, cât și pe cel de origine jurisprudențială, cu respectarea garanțiilor de previzibilitate și claritate.

4 Conform art. 173 C.pen., prin lege penală se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau putere de lege.

5 Prin lege penală se înțelege o normă de drept substanțial sau material cu un conținut normativ propriu-zis, adică o normă care stabilește conduite, fapte, acțiuni ale subiecților într-un raport juridic, în timp ce prin expresia referitoare la dreptul procesual ori procedural se exprimă categoria normelor juridice care cuprind în conținutul lor proceduri, modalități sau mijloace prin care se aplică normele dreptului substanțial [DCC nr. 78/2014 (M.Of. nr. 273/14.04.2014)].

6 Infrafracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora, precum și acordarea amnistiei sau a grațierii colective sunt însă reglementate doar prin lege organică [art. 73 alin. (3) lit. h) și i) din Constituție]. Stabilirea de infracțiuni și pedepse printr-un Regulament contravine dispozițiilor din Constituție potrivit cărora infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora se stabilesc prin lege organică și celor potrivit cărora nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată decât în condițiile și în temeiul legii [DCC nr. 45/1994 (M.Of. nr. 131/27.05.1994)].

7 Printr-o lege ordinară nu se poate deroga de la o prevedere de natura legii organice, deoarece ar însemna ca, printr-o asemenea derogare, legea ordinară să reglementeze în domenii rezervate de Constituție legii organice. O normă de natura legii ordinare nu devine o normă de natura legii organice, întrucât este cuprinsă într-o asemenea lege, caracterizarea sa ca fiind ordinară sau organică rezultând din obiectul reglementării [DCC nr. 88/1998 (M.Of. nr. 207/03.06.1998)].

8 Conform art. 4 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă, republicată, pentru elaborarea actelor normative, actele normative date în executarea legilor, ordonanțelor sau a hotărârilor Guvernului se emit în limitele și potrivit normelor care le ordonă.

9 Principiul legalității a fost dezvoltat pe cale jurisprudențială de către CEDO. Art. 7 parag. 1 din Convenția europeană consacră, la modul general, principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) și interzice, în mod special, aplicarea retroactivă a dreptului penal atunci când ea se face în dezavantajul acuzatului. (...) Legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și sancțiunile care le pedepsesc. (...) Semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului de care este vorba, de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și calitatea destinatarilor săi (...). Previzibilitatea legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. La fel se întâmplă și cu profesioniștii, obișnuiți să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea funcției lor. Astfel, ne putem aștepta din partea lor să acorde o atenție specială

evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă [CEDO, *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni c. România*, §33 și §35 (*M.Of. nr. 420/23.06.2010*)].

4. Redactarea legilor. Conform art. 21 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată și modificată, în activitatea de documentare pentru fundamentarea proiectului de act normativ se vor examina practica Curții Constituționale în acel domeniu, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, practica instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor în vigoare, precum și doctrina juridică în materie.

5. Claritate și precizie în redactarea legilor. Pentru ca principiul legalității să își găsească aplicarea, textele de lege trebuie să fie redactate cu suficientă claritate și precizie. Conform art. 36 din Legea nr. 24/2000, republicată și modificată, actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie. Redactarea este subordonată dezideratului înțelegerii cu ușurință a textului de către destinatarii acestuia.

O infracțiune trebuie să fie clar definită în lege. Cerința este îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, din modul de redactare a dispoziției pertinente și, dacă este cazul, cu ajutorul interpretării instanțelor, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală (CEDO, *Veeber c. Estonia*, §31). Instanțele trebuie să se asigure că, la momentul actului pentru care o persoană a fost acuzată, era în vigoare o dispoziție legală care să incrimineze fapta, precum și că sancțiunea pe care urmează să o dispună nu depășește limitele stabilite de această dispoziție (CEDO, *Streletz, Kessler și Krenz c. Germania*, §51; *Achour c. Franța*, §43). O dispoziție legală nu contravine cerinței „previzibilității” în sensul Convenției europene doar pentru că se pretează mai multor interpretări. Funcția decizională încredințată instanțelor este menită să înlăture orice îndoieli cu privire la interpretarea normelor juridice, ținând seama de evoluția practicilor curente (CEDO, *Matthews și Johnson c. România*, §122).

Conceptul de lege, dezvoltat cu precădere în aplicarea art. 7 din Convenția europeană a drepturilor omului:

- interzice aplicarea retroactivă a legii penale în defavoarea acuzatului;
- susține principiul *nullum crimen, nulla poena sine lege*, conform căruia doar legea poate defini o infracțiune și stabili o pedeapsă;
- interzice interpretarea extensivă a legii în detrimentul unui acuzat.

Conceptul de lege penală este definit atât de Curtea de la Strasbourg, cât și de Curtea Constituțională prin referire la claritate și previzibilitate. Ambele instanțe subliniază însă rolul jurisprudenței în clarificarea problemelor de drept:

- interpretarea și aplicarea legii, aspecte care constituie atributul suveran al instanței de judecată în opera de înfăptuire a justiției, iar controlul acestora se realizează prin exercitarea căilor de atac [*DCC nr. 540/2005 (M.Of. nr. 1026/18.11.2005)*];

- incertitudinea jurisprudențială subminează principiul preeminenței dreptului. „Desigur, divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă a oricărui sistem judiciar care se bazează pe un ansamblu de instanțe de fond având competență în raza lor teritorială. Cu toate acestea, rolul unei instanțe supreme este tocmai să regleze aceste contradicții de jurisprudență” [CEDO, *Beian c. România*, §37 (*M.Of. nr. 616/21.08.2008*)].

Legea trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea (CEDO, *S.W. c. Marea Britanie; Cantoni c. Franța*). În acest sens, nu

poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita. Apelând, la nevoie, la consiliere de specialitate în materie, el trebuie să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă.

16 Un viciu de redactare poate afecta garanțiile constituționale privind dreptul la un proces echitabil. Dreptul la un proces echitabil are mai multe componente în care se include *lato sensu* și dreptul la o apărare eficientă. Aceasta nu poate fi realizată în condițiile în care (...) judecătorul însuși se află în dificultate, fiind pus în situația de a opta între mai multe variante posibile, în lipsa unei reprezentări clare a regimului sancționator aplicabil [*DCC nr. 573/2011 cu privire la art. 74¹ C.pen. din 1969 (M.Of. nr. 363/25.05.2011)*].

17 Funcția de decizie încredințată instanțelor servește tocmai înlăturării îndoielilor ce ar putea rămâne în ceea ce privește interpretarea normelor, ținându-se cont de evoluția practicii cotidiene, cu condiția ca rezultatul să fie concordant cu substanța infracțiunii și rezonabil de previzibil [*CEDO, Dragotoniu și Militaru-Pidhorni c. România, §36-37*].

18 **6. Rolul jurisprudenței.** Conceptul de lege și-a schimbat conținutul. Noțiunea de „drept” (*law*) folosită la art. 7 din Convenția europeană corespunde noțiunii de „lege” ce apare în alte articole din Convenție; ea înglobează dreptul de origine atât legislativă, cât și jurisprudențială și implică condiții calitative, printre altele, pe cele ale accesibilității și previzibilității [*CEDO, Dragotoniu și Militaru-Pidhorni c. România, §34*]. În consecință, în rezolvarea problemelor de drept cu care sunt sesizate, instanțele nu pot face abstracție de existența unei practici judiciare generale clare și neechivoce, de natură să creeze previzibilitate în aplicarea legii. Înlăturarea unei practici judiciare constante și consecutive care conferă previzibilitate aplicării legii poate interveni doar dacă este necesară într-o societate democratică. Revirimentul practicii judiciare trebuie însă să se bazeze întotdeauna pe nevoia de protecție a drepturilor cetățenilor. Indiferent de calitatea pe care persoanele o au în procesul penal, acuzați sau părți vătămate, instanțele de judecată sunt chemate să asigure regulile unei proceduri echitabile, în mod egal față de aceștia, inclusiv prin aplicarea legii într-o manieră previzibilă.

19 Din interdicția de aplicare extensivă a legii penale rezultă că, în lipsa cel puțin a unei interpretări jurisprudențiale accesibile și rezonabil previzibile, cerințele art. 7 din Convenția europeană nu pot fi considerate ca respectate în privința unui acuzat [*CEDO, Dragotoniu și Militaru-Pidhorni c. România, §43*].

20 Forța obligatorie ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta (...). Atât considerentele, cât și dispozitivul (...) sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept [în acest sens, *DCC nr. 1/1995 (M.Of. nr. 16/26.01.1995)*, *DCC nr. 1415/2009 (M.Of. nr. 796/23.11.2009)*, *DCC nr. 414/2010 (M.Of. nr. 291/04.05.2010)*, *DCC nr. 265/2014 (M.Of. nr. 372/20.05.2014)*, dar și *I.C.C.J., Decizia HP nr. 29/2015 (M.Of. nr. 19/15.01.2016)*].

21 **7. Interpretarea legilor.** Dezvoltarea progresivă a dreptului penal pe cale jurisprudențială este o parte bine înrădăcinată și necesară a tradiției juridice (*CEDO, Krušlin c. Franța, §29*). Prin urmare, art. 7 din Convenția europeană nu poate fi interpretat în sensul excluderii clarificării progresive a normelor privind răspunderea penală prin interpretarea jurisprudențială de la caz la caz, cu condiția ca evoluția jurisprudenței să fie în concordanță cu esența infracțiunii și să poată fi anticipată în mod rezonabil (*CEDO, Streletz, Kessler și*

Krenz c. Germania, §50; *Rohlena c. Cehia*, §29). Art. 7 din Convenția europeană nu poate aduce atingere condamnării sau sancționării unei persoane pentru o acțiune sau inacțiune care, la momentul comiterii sale, era infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate (*CEDO, Papon c. Franței*).

Interpretarea legilor nu reprezintă un proces rigid. Cel care interpretează legea dispune de o marjă de apreciere care îi permite să adopte unul sau altul dintre sensurile actului normativ și să își aleagă argumentele pentru susținerea punctului de vedere. Astfel participă la crearea dreptului. Libertatea interpretării este însă limitată, trebuind să se integreze în ordinea juridică și să țină seama de acquis-ul de doctrină și jurisprudență în domeniul interpretării. Jurisprudența însăși trebuie să fie, de asemenea, previzibilă. Interdicția aplicării legii prin analogie pentru instanțele de judecată este complementară obligației legiuitorului de a descrie conduita incriminată într-o manieră precisă.

Intervențiile legislative pentru clarificarea sensului unor norme legale se realizează printr-un act normativ interpretativ de același nivel cu actul vizat, prin dispoziții interpretative cuprinse într-un nou act normativ sau prin modificarea dispoziției al cărei sens trebuie clarificat. Interpretarea legală poate confirma sau, după caz, infirma ori modifica interpretările judiciare, arbitrale sau administrative, adoptate până la acea dată, cu respectarea drepturilor câștigate [art. 69 alin. (1), (2) din Legea nr. 24/2000].

8. Aplicarea retroactivă a legii penale mai favorabile. Principiul legalității incriminării nu se opune aplicării retroactive a legii penale mai favorabile. În aplicarea legii penale mai favorabile, sunt instituții care sunt independente în raport de incriminare și sancțiune, au un caracter autonom, astfel încât evaluarea caracterului mai favorabil al legii depinde de evaluarea independentă a fiecărei instituții în parte (a se vedea art. 10, 15 și 22 LPACP). Condițiile de incidență ale unei instituții trebuie să fie din aceeași lege cu efectele acesteia [*I.C.C.J., Decizia HP nr. 5/2014 (M.Of. nr. 470/26.06.2014)*] (a se vedea *infra* comentariile art. 3, pct. 1, art. 4 și 5, atât cu privire la data săvârșirii infracțiunii, cât și cu privire la criteriile de determinare a legii mai favorabile, inclusiv conținutul infracțiunii, efectele deciziilor Curții Constituționale și ale instanțelor judecătorești).

9. Data săvârșirii faptei. Principiul legalității presupune ca niciun comportament să nu fie incriminat și nicio pedeapsă să nu fie stabilită sau aplicată în lipsa unei legi în vigoare la data actului de conduită (a se vedea și *infra* comentariul art. 3).

Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal

(1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită.

(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

Comentariu

Sumar

1. Precedent legislativ și situații tranzitorii	6
2. Noțiunea de lege	6

3. Principiul legalității sancțiunilor. Categoriile de sancțiuni	6
3.1. Stabilirea și aplicarea sancțiunii	6
3.2. Limite generale	6
3.3. Legalitatea măsurii de siguranță a confiscării speciale în cazul soluției de clasare	7
3.4. Legalitatea măsurii de siguranță a confiscării extinse	7

1 1. Precedent legislativ și situații tranzitorii. Codul penal actual dezvoltă principiile reglementate de art. 2 și 11 C.pen. din 1969. Spre deosebire de predecesorul său, atunci când se referă la legalitatea sancțiunilor, Codul actual face referire expresă atât la pedepsele aplicabile, cât și la măsurile educative, respectiv măsurile de siguranță.

2 Conform art. 12 alin. (1) LPACP, în cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă. Pedepsa complementară prevăzută la art. 55 lit. c) C.pen. nu se aplică în cazul infracțiunilor comise anterior intrării în vigoare a acestuia.

3 Totodată, conform art. 11 din aceeași lege, dispozițiile art. 62 C.pen. privind amenda care însoțește pedeapsa închisorii nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite anterior intrării în vigoare a acestuia și nu vor fi avute în vedere pentru determinarea legii penale mai favorabile.

4 2. Noțiunea de lege. Chiar dacă noțiunea de lege nu a avut întotdeauna același înțeles (a se vedea *supra* comentariul art. 1, pct. 4), conceptul a inclus actele autorităților (legiuitorie și judecătorească) prin care este reglementată într-o manieră generală și obligatorie conduita cetățenilor.

5 3. Principiul legalității sancțiunilor. Categoriile de sancțiuni. Legea penală reglementează ca sancțiuni pedepsele, măsurile de siguranță și măsurile educative.

6 3.1. Stabilirea și aplicarea sancțiunii. Atât stabilirea sancțiunii (pentru fiecare infracțiune în parte), cât și aplicarea sancțiunii (în cazul unei pluralități de infracțiuni) trebuie să fie concordante cu principiul legalității.

7 Problema unei eventuale încălcări a art. 7, printr-o dispoziție care ar avea ca efect reparația posibilității de a sancționa fapte cu privire la care termenul de prescripție a răspunderii penale s-a împlinit, nu este incidentă atunci când, pentru faptele pentru care a fost condamnat, dreptul de a declanșa acțiunea penală nu fusese niciodată stins prin prescripție. Aceste fapte constituiau infracțiuni în momentul în care au fost săvârșite, iar pedepsele aplicate nu erau mai severe decât cele aplicabile în momentul săvârșirii faptelor (...). Nu a suferit, ca urmare a schimbării jurisprudenței, un prejudiciu mai mare decât cel la care era expus la momentul săvârșirii infracțiunii (CEDO, *Borcea c. România*, §65).

8 3.2. Limite generale. a) *Principiul legalității sancțiunilor* reglementează explicit interdicția de a stabili și aplica o pedeapsă în afara limitelor generale cu consecințe atât în ceea ce privește sancțiunea stabilită în cazul fiecărei infracțiuni în parte, cât și asupra sancțiunilor aplicate în cazul pluralității de infracțiuni (a se vedea și *infra* comentariul art. 39).

9 b) *I.C.C.J., Decizia HP nr. 18/2014 (M.Of. nr. 538/20.07.2015)*, principiul a fost încălcat în ceea ce privește durata măsurilor educative privative de libertate. Legalitatea sancțiunilor nu permite ca pe calea interpretării textelor de lege de către o instanță de judecată să se ajungă la stabilirea altor limite ale măsurii educative, mai mari decât cele avute în vedere de către legiuitor (a se vedea și *infra* comentariul art. 6).

10 c) nu poate fi primită susținerea potrivit căreia partea interesată nu se poate apăra și că a fost încălcat principiul legalității pedepsei, întrucât, pe de o parte, aceasta a